

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ' Δημοτικού

Τίτλος:

«Ζωγραφίζω-Ζωγραφίζουμε»

ΜΑΡΙΑ ΔΡΑΚΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ζωγραφίζω-Ζωγραφίζουμε

Δημιουργός

Μαρία Δρακάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού», ενότητα 1.4: *Ο κόσμος γύρω μας*, κεφάλαιο *Το τετράδιο ζωγραφικής*

Χρονική διάρκεια

7-12 διδακτικές ώρες

Χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο ΤΠΕ

Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Εξοικείωση με την ομαδοσυnergατική διδασκαλία, εξοικείωση με το διαδίκτυο, εξοικείωση με βασικά προγράμματα γενικού και εκπαιδευτικού λογισμικού.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο αντλεί στοιχεία από τη φιλοσοφία του προγράμματος «Μελίνα: Εκπαίδευση και Πολιτισμός» για τη σημασία της αισθητικής αγωγής στη ζωή του μαθητή ως εν δυνάμει ενήλικα (βλ. www.prmelina.gr).

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φυσικό περιβάλλον γύρω μας είναι πηγή ζωής και ομορφιάς. Προστατεύοντας το περιβάλλον προστατεύουμε τη ζωή. Σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές να ανακαλύψουν τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες που προσδίδει η τέχνη της ζωγραφικής, να εμπνευστούν από το φυσικό περιβάλλον, να ευαισθητοποιηθούν, αλλά και να ευαισθητοποιήσουν, για τη φροντίδα του μέσα από τη δική τους μοναδική προσωπική οπτική γλώσσα.

Επίσης, επιδιώκει να μάθουν σε εικαστικές δημιουργίες να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν έννοιες και νοήματα πέρα από το προφανές. Επιπλέον, να προσεγγίζουν τις προθέσεις και τις σκοπιμότητες των δημιουργών εικόνων που μελετούν. Ο οπτικός εγγραμμιατισμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια του σύγχρονου πολιτισμού, όπου η επικοινωνία έχει αυξανόμενα οπτικό χαρακτήρα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι εικαστικές τέχνες έχουν τη δική τους «γλώσσα». Η οπτική γλώσσα είναι ένα ιδιαίτερο σύστημα επικοινωνίας που στηρίζεται σε ένα σύνολο εξειδικευμένων μέσων και κωδίκων. Σε αναλογία με τον γραπτό λόγο οι εικαστικές τέχνες έχουν το δικό τους λεξιλόγιο, γραμματική και συντακτικό. Το λεξιλόγιο των εικόνων είναι το χρώμα, η γραμμή, ο τόνος, το μοτίβο, η υφή, το σχήμα, η φόρμα, ο χώρος. Με αυτά τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία εργάζεται ο εικαστικός καλλιτέχνης. Η γραμματική και το συντακτικό των εικαστικών τεχνών είναι η σύνθεση. Χρώματα, γραμμές, φόρμες και σχήματα συνδυάζονται σκόπιμα και συστηματικά, για να παραχθεί ένα έργο που έχει αναγνωρίσιμη μορφή και επικοινωνεί συγκεκριμένο νόημα.

Η οπτική γλώσσα επιτρέπει την επικοινωνία ιδεών, νοημάτων, πληροφοριών και συναισθημάτων με τρόπους ιδιαίτερους, που δεν μπορεί να μιμηθεί κανένα άλλο σύστημα συμβόλων. Στην ουσία μπορεί να επικοινωνεί ποιότητες που καμιά άλλη γλώσσα δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένη να κάνει. Για παράδειγμα, το να ακούμε τη λέξη μπλε διαφέρει ουσιαστικά από το να βλέπουμε ένα βαθύ κορεσμένο μπλε χρώμα (Kress & van Leeuwen 1996). Επομένως οι εμπειρίες που προσφέρουν οι εικαστικές τέχνες είναι αναντικατάστατες.

Η συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες που δίνουν ευκαιρίες για εικαστική αγωγή τα βοηθά να γνωρίσουν με συστηματικό τρόπο τα δομικά στοιχεία, τους κώδικες και τις τεράστιες εκφραστικές–επικοινωνιακές δυνατότητες της οπτικής γλώσσας. Γίνονται έτσι σταδιακά ικανοί χειριστές του οπτικού λόγου. Αυτή η σύνθετη ικανότητα που ορίζεται ως οπτικός εγγραμματισμός έχει δύο εκφάνσεις. Τα παιδιά α) επικοινωνούν με άνεση μέσα από τη δημιουργία εικαστικών και οπτικών μορφών και β) γίνονται ενεργοί και κριτικοί αναγνώστες εικόνων (Γραφάκου & Λαμπίτση 2011).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η γνώση για την τέχνη συνδέεται άμεσα με τη γνώση για τη ζωή. Η έρευνα των οπτικών μορφών αποτελεί τον τρόπο για την ανακάλυψη του σημαντικού, του απρόοπτου, του πρωτόγνωρου (Μυταρά, Μωραΐτη, Πλαγιάννη 2001). Η εικαστική γλώσσα από την πιο απλή (σχήμα, χρώμα, υφή, κ.λπ.) ως την πιο σύνθετη μορφή της (δομή, ρυθμός, αντίθεση και αρμονία, κ.λπ.) διευκολύνει την προσωπική έκφραση και απόκριση στη ζωή.

Η γνώση της εικαστικής γλώσσας και ο χειρισμός της συμβάλλουν στη διαχρονική μεταβίβαση πλήρους και ολοκληρωμένης πληροφόρησης γύρω από οποιαδήποτε μορφή ανθρώπινης δραστηριότητας είτε αυτή πραγματοποιήθηκε στο παρελθόν είτε επιτελείται στο παρόν. Η καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας και ανάληψης δράσης για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα είναι το ζητούμενο σε μια εποχή ανισοτήτων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Η εικαστική τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως γεννήτρια συναισθημάτων και προβληματισμών και κατ' επέκταση να ενεργοποιήσει αποτελεσματικά το ενδιαφέρον και τη στάση ευθύνης απέναντι σε κοινά προβλήματα.

Επιδιώκεται, λοιπόν, οι μαθητές να προβληματιστούν για τις εικόνες του φυσικού τους περιβάλλοντος και με τις δικές τους εικαστικές εικόνες να αναδείξουν ζητήματα επίκαιρα με παγκόσμια διάσταση και να διαμορφώσουν στάσεις ευαισθητοποίησης για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την αειφορία. Επίσης, να αναπτύξουν δεξιότητες επιχειρηματολογίας για την ανάδειξη μηνυμάτων που φέρνουν στην επιφάνεια συλλογικά προβλήματα αξιοποιώντας επιπλέον την εναλλακτική γλώσσα της ζωγραφικής. Τέλος, να συνειδητοποιήσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα των ΤΠΕ για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διάδοση ενός μηνύματος λεκτικού ή οπτικού στους αποδέκτες του. Αλλά και την ισχυρή σύνδεση της εικαστικής έκφρασης με τις κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες κάθε καλλιτέχνης λειτουργεί και αναπόφευκτα ενσωματώνει στο έργο του.

Οι στόχοι αναφέρονται σε γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές. Ειδικότερα, οι στόχοι του σεναρίου για το μάθημα της γλώσσας και το κεφάλαιο που προσεγγίζεται είναι οι εξής και διακρίνονται σε:

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Η απόκτηση θετικής στάσης απέναντι στην ετερότητα μέσα από την επαφή των μαθητών με έργα τέχνης άλλων πολιτισμών.
- Συνειδητοποίηση ότι κάθε εικόνα εμπεριέχει ένα μήνυμα.
- Ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον και διαμόρφωση στάσεων για την προστασία του.
- Γνωριμία με εικαστικά έργα άλλων πολιτισμών που προσεγγίζουν το θέμα της μόλυνσης του περιβάλλοντος.
- Αναγνώριση ορισμένων μορφικών στοιχείων σε έργα τέχνης.
- Χρήση στα έργα τους απλών μορφικών στοιχείων της εικαστικής γλώσσας (σημείο, γραμμή, σχήμα).
- Απόδοση της φύσης με νατουραλιστικά χρώματα.
- Ανάμειξη χρωμάτων και εξοικείωση με βασικά και συμπληρωματικά χρώματα.
- Καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας και ανάληψης δράσης για συλλογικά ζητήματα.
- Καλλιέργεια της πολιτειότητας (της ιδιότητας του ενεργού πολίτη) σε θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος.
- Σύνδεση της δημιουργίας με την καθημερινή ζωή.
- Σύνδεση του εικαστικού έργου με την κοινότητα με στόχο την προώθηση ιδεών για τον πολιτισμό και το περιβάλλον.
- Κατανόηση της συμβολής της τέχνης της ζωγραφικής στην ανάδειξη παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

- Συνειδητοποίηση του επικοινωνιακού χαρακτήρα ενός έργου τέχνης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Τονισμός των μονοσύλλαβων λέξεων ή, πού, πώς.
- Διάκριση γλωσσικής και εικαστικής περιγραφής (με λέξεις-με χρώματα).
- Εξοικείωση με το κειμενικό είδος της επιχειρηματολογίας.
- Σύνθεση λέξεων της ίδιας οικογένειας.
- Χρήση του τελικού -ν στις λέξεις.
- Εξοικείωση με αλλαγές στο περιεχόμενο ενός κειμένου όταν αλλάζουν κάποια στοιχεία εξωκειμενικού πλαισίου.

Γραμματισμοί

- Κριτικός στοχασμός στην ανάληψη ρόλου θεατή και δημιουργού διαφόρων μορφών εικαστικής έκφρασης.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων οπτικού εγγραμματισμού.
- Άσκηση στη δημιουργία εννοιολογικών χαρτών μέσω του λογισμικού CMAPS TOOLS.
- Ανάπτυξη ικανότητας αναζήτησης δεδομένων σε ιστότοπο.
- Συνειδητοποίηση της προστιθέμενης αξίας των ΤΠΕ για την ευκολότερη πρόσβαση σε έργα τέχνης.
- Ευαισθητοποίηση σε αισθητικές εμπειρίες μέσα από τον ψηφιακό κόσμο και σύνδεση με προσωπικά βιώματα.
- Ανάπτυξη δυνατοτήτων δημιουργικής έκφρασης μέσω του λογισμικού RNA.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το κείμενο για τη ζωγραφιά της Καίτης («Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού», σ. 72-73) είναι ένα διαλογικό κείμενο στο οποίο η Καίτη επιχειρηματολογεί για ποιο λόγο επέλεξε να ζωγραφίσει έτσι τη θάλασσα. Στο κείμενο αυτό ο διάλογος και η περιγραφή μερών της ζωγραφιάς εντάσσονται σε έναν ευρύτερο στόχο που αφορά στην επιχειρηματολογία. Η άσκηση στη διατύπωση επιχειρημάτων μπορεί να ξεκινήσει στην τάξη από τις προσωπικές αντιλήψεις και θέσεις των μαθητών για τη σημασία της ζωγραφικής στη ζωή τους και να διευρυνθεί υπερβαίνοντας το θέμα του περιβάλλοντος που προσεγγίζει το κεφάλαιο σε ένα σχέδιο εργασίας που θα αναδειξει τη σημασία της τέχνης στη ζωή του ανθρώπου γενικότερα ως έκφραση και επικοινωνία, ως δημιουργική διέξοδο και θετική οπτική στη διαχείριση προβλημάτων που συναντά.

Αν όχι, γιατί δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος ή άλλοι παράγοντες δεν ευνοούν, παραμένει ως πρόταση μαθησιακής διαδρομής η οποία επιδιώκει να ενθαρρύνει το παιδί να εκφράσει και με οπτικές μορφές τον ψυχικό του κόσμο και τη δική του προσωπική άποψη για το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Κεντρικός στόχος της αισθητικής αγωγής σύμφωνα με τη φιλοσοφία των Νέων Πιλοτικών Προγραμμάτων Σπουδών στο επιστημονικό πεδίο «Τέχνες – Πολιτισμός» είναι η αξιοποίηση των τεχνών, ώστε να επιτυγχάνεται η ευχαρίστηση του παιδιού, να ερεθίζεται και να αξιοποιείται η φυσική περιέργειά του, να προβάλλεται η δημιουργικότητά του, να βελτιώνεται σε όλα τα επίπεδα η ικανότητά του να εκφράζεται και να επικοινωνεί.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές με την αξιοποίηση των ΤΠΕ εμπεδώνουν την αρχή ότι ο άνθρωπος μπορεί μέσω των τεχνών να αναδειξεί προτάσεις, για να βελτιώσει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, αλλά και να διεκδικήσει αποτελεσματικότερα την αισθητική και την προστασία του. Μέσω των τεχνών και των νέων τεχνολογιών διευκολύνεται η δημιουργική και ταυτόχρονα προσωπική εμπλοκή των παιδιών (νοητική, συγκινησιακή, επικοινωνιακή με την πληροφορία. «Η δημιουργία της προσωπικής άποψης μέσα από τη συνάντηση και την επικοινωνία με τις άλλες απόψεις τις τόσο διαφορετικές και τόσο ανθρώπινες που έχει τη δυνατότητα να αναδείξει η εικαστική γλώσσα ή γενικότερα η γλώσσα των τεχνών, είναι η πολύ σημαντική παιδαγωγική προοπτική και διάσταση της πολιτισμικής αγωγής» (Παΐζης Ν 2002).

Κείμενα

Το κείμενο για τη ζωγραφιά της Καίτης («Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού», σ. 72-73)

Ιστοσελίδες

«[Χρωματικός κύκλος](#)» από το ιστολόγιο *Μαθήματα Ζωγραφικής*
<http://theartlessons.wordpress.com> (ανάρτηση 9/5/2012)

[Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου](#)

Βίντεο

«[Θάλασσα-Σπανουδάκης](#)», βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι *Θάλασσα* του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Σπανουδάκης-Θάλασσα](#)», βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι *Θάλασσα* του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Θάλασσα Μίλβα](#)», βίντεο με επένδυση το τραγούδι «Θάλασσα» του Θάνου Μικρούτσικου (μουσική) και Λίνας Νικολακοπούλου (στίχοι), σε ερμηνεία της Μίλβα

«[Sound of the sea all Night 9 hours](#)», βίντεο με ήχους της θάλασσας

«[Τοπίο - ζωγραφική](#)», βίντεο από μάθημα ζωγραφικής του Χρήστου Τυρεκίδη
«[Κωνσταντίνος Βολανάκης 1837-1907](#)», βίντεο με συλλογή έργων του Κωνσταντίνου Βολανάκη
«[Κοχύλια και όνειρα](#)», βίντεο με συλλογή ζωγραφικών έργων της Μάρας Λεμίσσιου
«[Χρωματοϊστορίες - Βασικά χρώματα](#)», από την εκπαιδευτική τηλεόραση
«[Μικρές κινήσεις, μεγάλες αλλαγές](#)», βίντεο του δικτύου MediterraneanSOS

Εκτός από τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποιούνται και περιγράφονται αναλυτικά στη διαδικασία του σεναρίου, είναι δυνατό να αξιοποιηθούν επίσης το εκπαιδευτικό υλικό των Εικαστικών «Η ματιά των Εικαστικών» του προγράμματος «Μελίνα: Εκπαίδευση και Πολιτισμός» βλ. www.prmelina.gr

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1ο δίωρο: «Τα χρώματα της θάλασσας»

Οι μαθητές παρακολουθούν video με χαρακτηριστικές εικόνες θάλασσας σε διαφορετικές στιγμές της ημέρας και σε διαφορετικές εποχές του χρόνου:

«[Θάλασσα-Σπανουδάκης](#)» και «[Σπανουδάκης-Θάλασσα](#)», δύο βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι *Θάλασσα* του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Θάλασσα Μίλβα](#)», βίντεο με επένδυση το τραγούδι *Θάλασσα Μίλβα* του Θάνου Μικρούτσικου και Λίνας Νικολακοπούλου

«[Sound of the sea all Night 9 hours](#)», βίντεο με ήχους της θάλασσας

Η μουσική επένδυση που παραπέμπει σε ήχους της θάλασσας εμπλουτίζει το «ταξίδι» τους στα χρώματα της θάλασσας. Οι μαθητές, στη συνέχεια, παροτρύνονται να διαβάσουν σιωπηρά το κείμενο με τίτλο «Το τετράδιο ζωγραφικής» («Γλώσσα Γ' Δημοτικού», σ. 72-73). Ακολουθεί διάλογος για τα χρώματα που μπορείς να αξιοποιήσεις όταν ζωγραφίσεις τη θάλασσα με αφορμή και όσα αναφέρει η Καιτούλα

για τη δική της θάλασσα. Οι μαθητές απαντούν στην ερώτηση: «Εσύ ποια χρώματα θα διάλεγες, αν ζωγράφιζες τη θάλασσα το καλοκαίρι, τον χειμώνα, το δειλινό, το μεσημέρι κλπ.». Η προβολή σχετικών έργων Ελλήνων και Ξένων ζωγράφων με θέμα τη θάλασσα θα δώσει στη συνέχεια αφορμή για παρατήρηση και προσέγγιση έργων τέχνης με κοινό θέμα, αλλά με διαφορετική εκφραστική απόδοση και αξιοποίηση χρωμάτων. Σχετικά βίντεο:

- «[Τοπίο-ζωγραφική](#)», βίντεο από μάθημα ζωγραφικής του Χρήστου Τυρεκίδη
- «[Κωνσταντίνος Βολανάκης 1837-1907](#)», βίντεο με συλλογή έργων του Κωνσταντίνου Βολανάκη
- «[Κοχύλια και όνειρα](#)», βίντεο με συλλογή ζωγραφικών έργων της Μάρας Λεμίσιου.

Ο δάσκαλος μπορεί στη συνέχεια να επισκεφτεί τον ιστότοπο [της Εθνικής Πινακοθήκης](#) και να επιλέξει μαζί με τους μαθητές μια εικαστική δημιουργία από μια θεματική ενότητα των συλλογών της (λ.χ. 20^{ος} αιώνας - Γκίκας «Γλέντι στο ακρογιάλι») και να τους προτρέψει να προσεγγίσουν κριτικά το έργο τέχνης με βάση τη στοχαστική προσέγγιση του μοντέλου Perkins, όπως περιγράφεται αναλυτικά βήμα –βήμα για κάθε στάδιό του, στο εκπαιδευτικό υλικό του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης «Η αξιοποίηση των Τεχνών» (βλ. σχετική βιβλιογραφία). Το έργο εκτυπώνεται και δίδεται σε κάθε ομάδα, προκειμένου να το μελετήσουν διεξοδικά ακολουθώντας τα ερωτήματα των 4 σταδίων του μοντέλου Perkins τα οποία υποβάλλονται από τον δάσκαλο – εμψυχωτή.

Επίσης, προτείνεται οι μαθητές να επιλέξουν την εικονική περιήγηση και να αναζητήσουν έργα σχετικά με τη θάλασσα, τα οποία στη συνέχεια κάθε ομάδα θα παρουσιάσει στην ολομέλεια. (Οι δραστηριότητες της ηλεκτρονικής επίσκεψης στην Εθνική Πινακοθήκη Αλ. Σούτσου προϋποθέτουν επιπλέον δώρο και αποτελούν δημιουργικές προεκτάσεις του σεναρίου που ο δάσκαλος-εμψυχωτής θα κρίνει εάν υλοποιήσει).

2ο δίωρο: «Βασικά και συμπληρωματικά χρώματα»

Οι μαθητές σε ολομέλεια παρακολουθούν το video από το YouTube [«Χρωματοϊστορίες - Βασικά χρώματα»](#).

Στη συνέχεια ανά ομάδες δοκιμάζουν να «μαγειρέψουν» χρώματα ανακατεύοντας βασικά και συμπληρωματικά δοκιμάζοντας υλικά (πλαστικά, τέμπερες, κ.ά) και ποσότητες με εργαλεία διαφόρων μεγεθών πινέλα και χαρτί του μέτρου. Σε αυτές τους τις απόπειρες είναι πολύ υποβοηθητικές οι προτεινόμενες δραστηριότητες «Μαγειρεύοντας τα χρώματα-Ο νόμος της αντίθεσης-ταυτόχρονη αντίθεση-αντίθεση συμπληρωματικών-χρωματικοί κύκλοι» της Χαρίκλειας Μυταρά, όπως εμπεριέχονται στο κουτί των εικαστικών του προγράμματος «Μελίνα: Εκπαίδευση και Πολιτισμός». Αν δεν υπάρχει πρόσβαση στο συγκεκριμένο υλικό (από βιβλιοθήκη τμήματος σχολικών δραστηριοτήτων ή σχολείου) ο δάσκαλος μπορεί να επισκεφτεί το ιστολόγιο <http://theartlessons.wordpress.com> και την ανάρτηση [«Χρωματικός κύκλος»](#) και να εισαγάγει τους μαθητές με βάση τη θεωρία του Ίτεν και τον δωδεκαμερή κύκλο του, στη λειτουργία και τον διάλογο των βασικών και συμπληρωματικών χρωμάτων.

Ένας από τους πιο έγκυρους μελετητές του χρώματος υπήρξε ο ζωγράφος Γιοχάννες Ίτεν (1886-1967), ο οποίος αφιέρωσε ολόκληρη τη ζωή του στη μελέτη του χρώματος. Η θεωρία του Ίτεν παρουσιάζεται στο έργο του «Τέχνη του χρώματος», που εκδόθηκε και κυκλοφόρησε σε πολλές χώρες και έχει τις βάσεις της τόσο στις εμπειρίες του παιδαγωγού όσο και στις ανακαλύψεις του καλλιτέχνη. Ο Ίτεν αναγνωρίζει την ανάγκη της σφαιρικής γνώσης των αντικειμενικών νόμων του χρώματος, χωρίς να υποβιβάζει την υποκειμενική προσέγγιση κάθε χρωματικού φαινομένου στη φύση και στην τέχνη. Με βάση τη θεωρία του η οπτική παράθεση δύο συμπληρωματικών χρωμάτων εντείνει την αντίθεσή τους, τα δυναμώνει και με τις κατάλληλες ποσότητες χρωματικών κηλίδων γεννιέται μια σταθερή εικαστική

εικόνα. Αντίθετα, η μείξη δύο συμπληρωματικών χρωμάτων τα γκριζάρει και τα «λασπώνει». Ο δάσκαλος μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές μετά τη μελέτη του κύκλου του Ίτεν να δοκιμάσουν να δημιουργήσουν σχήματα με βασικά χρώματα μόνο, σχήματα με συμπληρωματικά χρώματα μόνο και σχήματα με αποχρώσεις και των βασικών και των συμπληρωματικών χρωμάτων. Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα με τα πινέλα, τα παιδιά καλούνται να συνθέσουν λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη ζωγραφιά, απαντώντας σε ερωτήματα που γράφονται στον πίνακα με τις λέξεις «πού» και «πώς». Παράδειγμα: Πώς λέγεται αυτός που ζωγραφίζει; Πού χρησιμοποιούμε χρώματα; Ως εμπέδωση για τις οικογένειες λέξεων, οι μαθητές πραγματοποιούν στη σελίδα 75 του διδακτικού εγχειριδίου την άσκηση «Παίζω με τις λέξεις».

3ο και 4ο δίωρο: «Τι σημαίνει για 'μενα - για 'μας ζωγραφίζω-ζωγραφίζουμε»

Οι μαθητές καλούνται να σκεφτούν αρχικά ατομικά τι σημαίνει για τους ίδιους η ζωγραφική στη ζωή τους με μία λέξη. Γίνεται καταγισμός ιδεών όπου ο εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τις λέξεις που προτείνονται. Στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές ανά ομάδα να καταγράψουν, παίρνοντας ερεθίσματα από τις λέξεις που προτάθηκαν, τι σημαίνει για την ομάδα τους πλέον *ζωγραφίζουμε*, συνθέτοντας τις λέξεις που τους εκφράζουν και μετασχηματίζοντάς τις σε ρήματα στο α' πληθυντικό πρόσωπο (λ.χ. εκφραζόμαστε, σχολιάζουμε, επικοινωνούμε, σχεδιάζουμε, παίζουμε, παρουσιάζουμε, κ.λπ.). Κάθε μέλος της ομάδας στη συνέχεια καλείται να διατυπώσει με γραπτό κείμενο με επιχειρήματα γιατί για εκείνον «ζωγραφίζω» σημαίνει π.χ. «σχολιάζω» με βάση την προτεινόμενη δομή στη σελίδα 74 του διδακτικού εγχειριδίου της γλώσσας (λέω τη γνώμη μου, υποστηρίζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα, καταλήγω σε ένα συμπέρασμα).

Αφού κάθε μέλος της ομάδας δημιουργήσει το κείμενό του, παρουσιάζονται στην ολομέλεια.

Κάθε ομάδα, τέλος, αναλαμβάνει, αξιοποιώντας το λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης CMAPS TOOLS, να δημιουργήσει αυτή τη φορά έναν εννοιολογικό χάρτη με κεντρική την έννοια ζωγραφίζω με συνδέσεις με το ρήμα ΖΩ και ρήματα που αποδίδουν τη σημασία της ζωγραφικής στη ζωή τους ([φύλλο εργασίας 1](#)).

5^ο δίκωρο: εργαλεία ζωγραφικής

Κατά τη διάρκεια του δίκωρου αυτού κάθε ομάδα αναλαμβάνει να δημιουργήσει, αφού πειραματιστεί με τα εργαλεία του λογισμικού δημιουργικής έκφρασης RNA ([φύλλο εργασίας 2](#)) ένα έργο που θα εκπέμπει ένα μήνυμα για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.

Η προβολή του video από το YouTube [«Μικρές κινήσεις, μεγάλες αλλαγές»](#) είναι πιθανό να ενεργοποιήσει περισσότερο τη φαντασία τους και τη δημιουργική έκφρασή τους. Η επεξεργασία της άσκησης 2 στη σελίδα 53 του τετραδίου εργασιών θα ενισχύσει τη δημιουργία τους εφόσον αποφασίσουν να απεικονίσουν ένα τοπίο. Όλες οι δημιουργίες που προκύπτουν από τη χρήση του λογισμικού RNA αναρτώνται στο ιστολόγιο του σχολείου και οι μαθητές ως προέκταση της δραστηριότητας προτρέπονται να συνοδέψουν το έργο τους με ένα κείμενο, (κατ' αντιστοιχία με την άσκηση 3 στη σελίδα 54 του τετραδίου εργασιών).

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΣΥΖΗΤΩ ΜΕ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΕΙ ΩΣ ΣΥΝΟΛΟ ΟΝΟΜΑ ΟΜΑΔΑΣ:

Με διπλό κλικ πατάω στο εικονίδιο CampTools.Ink στην επιφάνεια εργασίας και ανοίγω το πρόγραμμα

Κάνω κλικ στο αρχείο, στη συνέχεια στην εντολή NEO CMAP και με διπλό κλικ δημιουργώ μέσα στα πλαίσια τα ρήματα που εκφράζουν για μένα τη σημασία της ζωγραφικής στη ζωή μου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

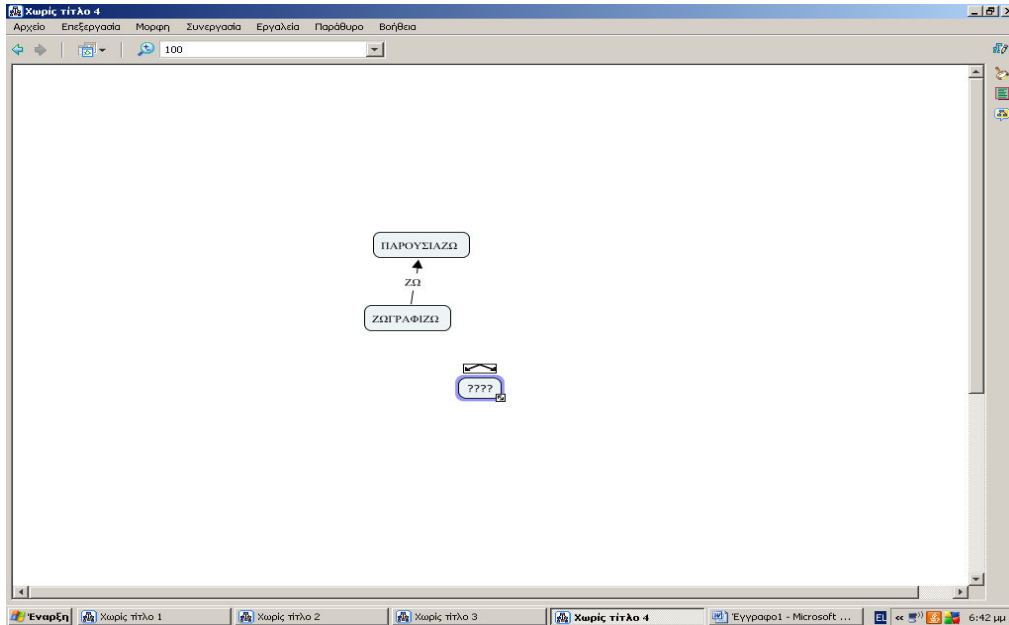
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

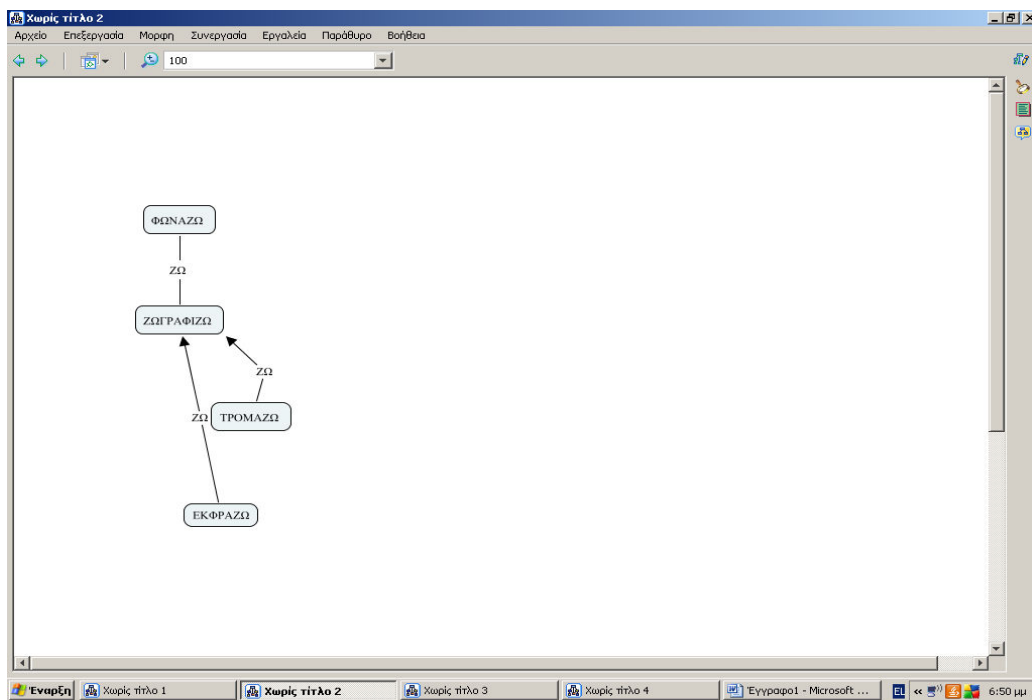
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

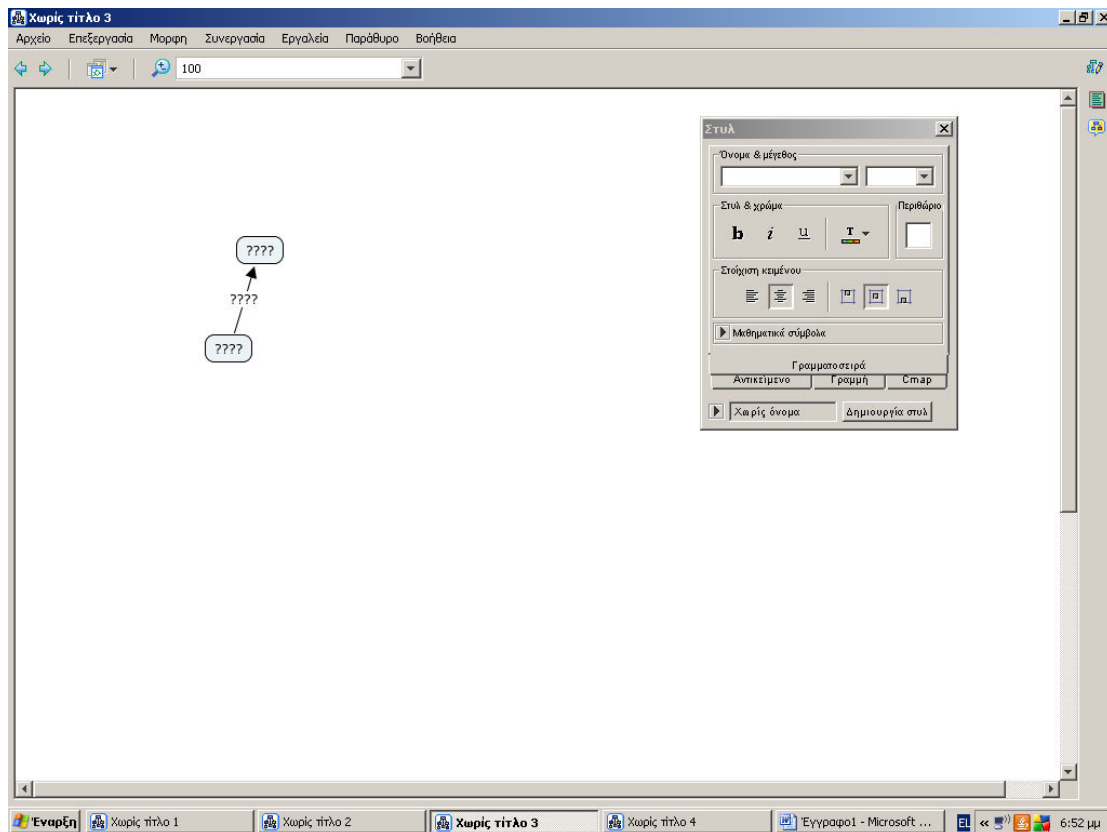
Στη συνέχεια δοκιμάζω να συνδέσω με την κεντρική έννοια ζωγραφίζω και άλλα ρήματα. Απαραίτητη προϋπόθεση να έχουν τη συλλαβή ΖΩ στην αρχή ή το τέλος της λέξης τους. Στη σύνδεση που δημιουργείται γράφω πάντα το ρήμα ΖΩ:

Πατώντας διπλό κλικ στο εικονίδιο ΣΤΥΛ όπου με διάφορες επιλογές μου δίνει τη δυνατότητα να αλλάξω τη μορφή του εννοιολογικού μου χάρτη βάζοντας ΧΡΩΜΑ, διαφορετικό ΣΧΗΜΑ στα πλαίσια ΚΛΠ.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΟΥ ΔΟΚΙΜΑΖΟΝΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ. ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΗΣΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΣΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΣΟΥ. ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!!

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

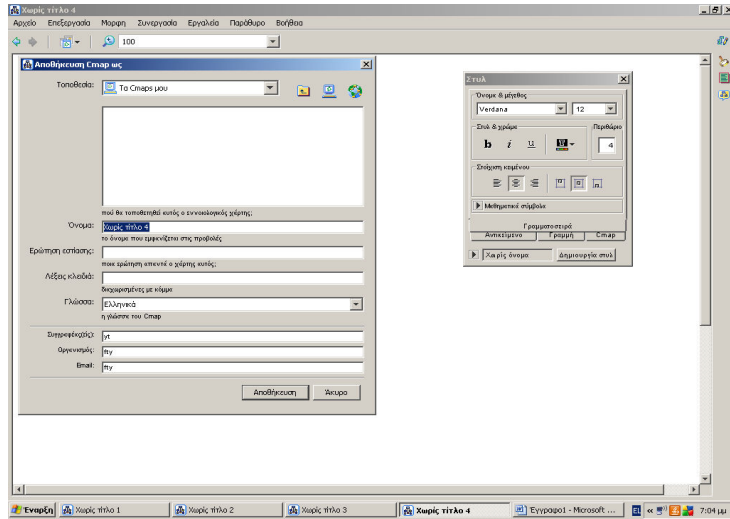
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Μην ξεχάσεις να αποθηκεύσεις τη δουλειά σου χρησιμοποιώντας την εντολή αρχείο

- αποθήκευση ως

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

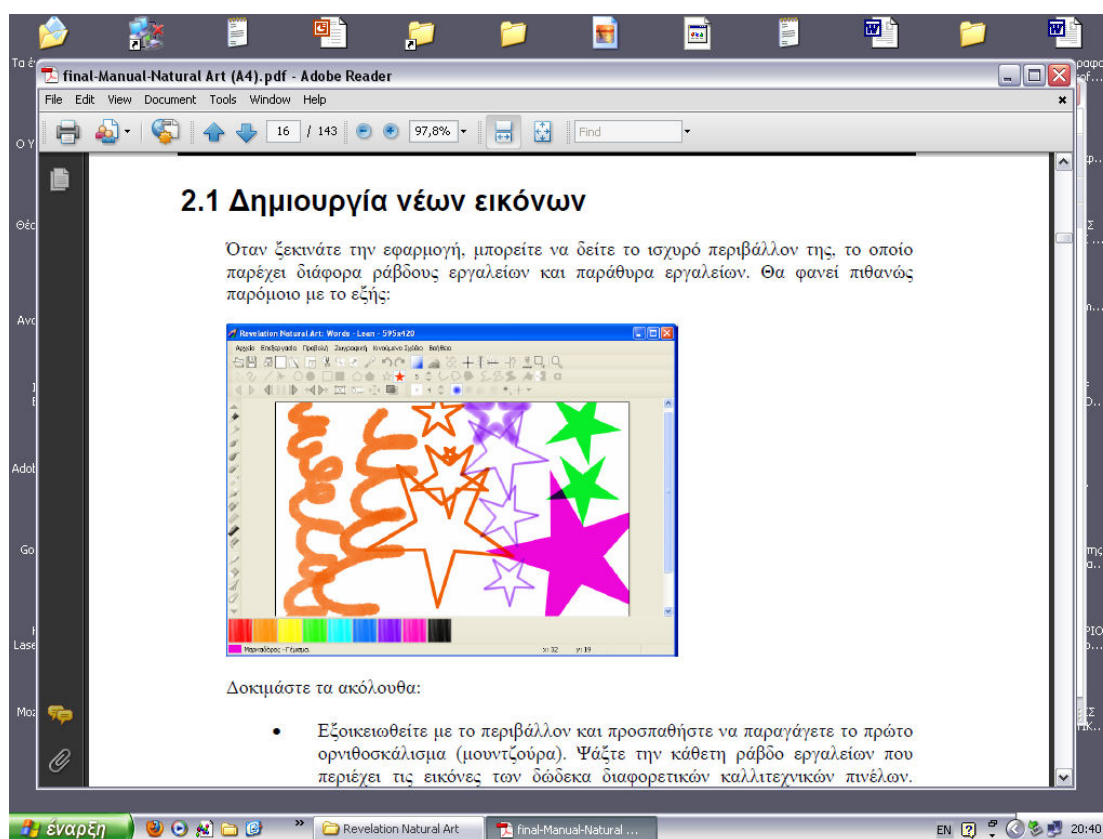
ΟΝΟΜΑ ΟΜΑΔΑΣ-ΜΑΘΗΤΩΝ :

Με διπλό κλικ ανοίγετε το πρόγραμμα πατώντας στο σχετικό εικονίδιο στην επιφάνεια εργασίας

Όταν ξεκινήσετε την εφαρμογή θα δείτε το εξής περιβάλλον εργασίας

Δοκιμάστε τα ακόλουθα:

· Εξοικειωθείτε με το περιβάλλον και προσπαθήστε να παραγάγετε το πρώτο ορνιθοσκάλισμα (μουντζούρα). Ψάξτε την κάθετη ράβδο εργαλείων που περιέχει τις εικόνες των δώδεκα διαφορετικών καλλιτεχνικών πινέλων.

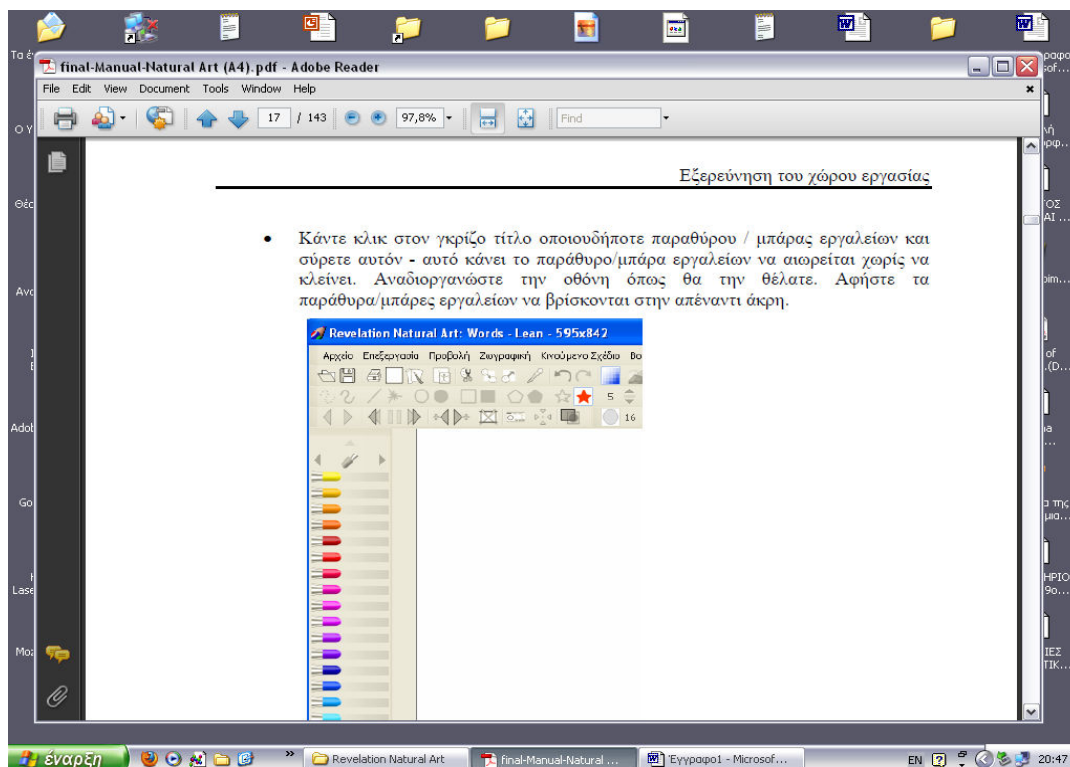

Κάντε κλικ σε καθένα απ' αυτά και μουντζουρώστε τον χώρο. Δοκιμάστε τις ακόλουθες χρήσιμες συντομεύσεις στο πληκτρολόγιο:

- **F5** εμφανίζει ή κρύβει μία μπάρα που περιέχει ένα σύνολο επιλεγμένων τύπων βούρτσας σε διάφορα χρώματα.
- **F7** εμφανίζει ή κρύβει μία παλέτα χρωμάτων στο κάτω σημείο του παραθύρου.
- **F8** εμφανίζει ή κρύβει παράθυρο ζουμ.

Κάντε κλικ στον γκριζό τίτλο οποιουδήποτε παραθύρου / μπάρας εργαλείων και σύρετε αυτόν - αυτό κάνει το παράθυρο/μπάρα εργαλείων να αιωρείται χωρίς να κλείνει. Αναδιοργανώστε την οθόνη όπως θα τη θέλατε. Αφήστε τα παράθυρα/μπαρές εργαλείων να βρίσκονται στην απέναντι άκρη.

Πειραματιστείτε με τα διαφορετικά πινέλα και τα διαφορετικά χρώματα.

Σημειώστε ότι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την παλέτα για να αναμειζετε ελαφρώς το τρέχον χρώμα με οποιοδήποτε άλλο στην παλέτα.

- Βρείτε τη ράβδο εργαλείων με τα Πινέλα και πειραματιστείτε με τα διαφορετικά μεγέθη τους (διαφορετικό πάχος μύτης λ.χ. μολύβι, μαρκαδόρος, νερομπογιά)

Κάντε κλικ στα κουμπιά στη ράβδο εργαλείων με τα **Σχήματα** για να προσθέσετε ορθογώνια, κύκλους, πολύγωνα κ.λπ.

- Κάντε κλικ στο κουμπί **Κείμενο** και δακτυλογραφήστε ένα σύντομο μήνυμα. Επιλέξτε οποιαδήποτε στοιχείο, χρώμα, μέγεθος και ύφος και σύρετε το πλαίσιο κειμένου σε οποιαδήποτε θέση. Κατόπιν κάντε κλικ έξω απ' αυτό για να προσθέσετε το κείμενο στην εικόνα σας.
- Πιέστε **Alt+F7** για να ανοίξετε τον Επιλογέα χρώματος και να πειραματιστείτε με τα διαφορετικά επίπεδα διαφάνειας χρώματος.
- Επιλέξτε **Προβολή -> Επιλογή στάμπας** για να εμφανίσετε ή να κρύψετε τη μηχανή αναζήτησης σε στάμπες (έτοιμα σχέδια). Βρείτε μία στάμπα που σας αρέσει, κάντε κλικ επάνω της και κατόπιν κλικ στο χαρτί. Ή προσπαθήστε να σύρετε με το δρομέα τη στάμπα μέσα στο έγγραφο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πειραματιστείτε με τις διάφορες εντολές που δίνει η οδηγία **ΠΡΟΒΟΛΗ**

The screenshot shows the 'Προβολή' (View) menu of the 'Revelation Natural Art' software. The main menu items are: Πινέλα (F5), Οργανόγραμμα (F4), Παλέτα (F7), Επιλογή στάμπας (F11), Ζούμ (F8), Άλλα, Μοντέλο χρώματος, Εμφάνιση αντικειμένου προηγούμενου πλαισίου, Ζούμ, Εμφάνιση και καθαρισμός επιθυμητού σημείου, Ιδιότητες χαρτού..., and Προσαρμογή (F9). The 'Προβολή' menu is open, showing sub-menus for 'Μεγέθυνση' (Ctrl + Num +), 'Κανονικό μέγεθος' (Ctrl + Num *), 'Σμίκρυνση' (Ctrl + Num -), 'Πιλέγμα', 'Διάφανες κουκίδες', 'Γραμμή Κατάστασης', 'Επιλογή Χρώματος' (Alt + F7), 'Ζωγραφική και εφέ', 'Κινοούμενα Σχέδια', 'Κύρια Εργαλειοθήκη', 'Μενού', 'Μύτες', 'Ρυθμίσεις εργαλείων' (F6), 'Ρυθμίσεις χρωμάτων' (Ctrl + F7), 'Σχήματα', 'Προσαρμογή...' (Ctrl + Alt + Space), 'Εμφάνιση HSV μοντέλου', 'Εμφάνιση RGB μοντέλου', and 'Εμφάνιση παλέτας'. Arrows point from the main menu items to their respective sub-menus.

Πινέλα F5 Ανοίγει ή κλείνει η μπάρα με τα πινέλα.

Οργανόγραμμα F4 Ανοίγει ή κλείνει το οργανόγραμμα.

Παλέτα F7 Ανοίγει ή κλείνει η παλέτα.

**Επιλογή
στάμπας**

F11 Ανοίγει ή κλείνει η μπάρα με τις στάμπες (έτοιμα
σχέδια).

Ζούμ F8 Ανοίγει ή κλείνει το παράθυρο με τις επιλογές εμφάνισης (Ζούμ).

Για να **ΣΩΣΕΤΕ** την εικόνα σας:

1. Πηγαίνετε στην επιλογή **Αρχείο -> Αποθήκευση ως**
2. Εισάγετε ένα όνομα για την εικόνα σας και κάντε κλικ στο κουμπί **Αποθήκευση**.

Μπορείτε να επιλέξετε μέσα από διάφορους τύπους αρχείων (format) ανάλογα με το πώς θέλετε να χρησιμοποιήσετε την εικόνα αργότερα. Ο προεπιλεγμένος τύπος είναι ένα αρχείο εικόνας *RNA* (του προγράμματος *Revelation Natural Art*).

Μετά μπορείτε να συνεχίσετε να επεξεργάζεστε την εικόνα σας:

1. Ξεκινήστε το πρόγραμμα *Natural Art* πάλι και επιλέξτε **Αρχείο -> Άνοιγμα**. Αυτό σας επιτρέπει να ανοίξετε τις δικές σας εικόνες ή να εισάγετε φωτογραφίες ή εικόνες μέσα από το διαδίκτυο κ.λπ. Αυτά μπορεί να είναι αρχεία τύπου *bitmap*, *Jpeg* ή κάποιου άλλου από τους πολλούς υποστηριζόμενους τύπους αρχείων.

Για να σχεδιάσετε κάτι απ' την αρχή:

1. Επιλέξτε **Αρχείο -> Νέο**

ΚΑΛΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ!!!!

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, να μετεξελιχθεί σε ένα project με πολλαπλές διαστάσεις και διάρκεια ενός σχολικού έτους με επισκέψεις σε χώρους πολιτισμού (Πινακοθήκη, Μουσεία, Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, κ.λπ.) που θα βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν ότι η γνώση για την τέχνη συνδέεται άμεσα με τη γνώση για τη ζωή.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Για την εφαρμογή του σεναρίου είναι απαραίτητη η εξοικείωση των μαθητών με ψηφιακά μέσα και η εργασία σε ομάδες. Από τον βαθμό εξοικείωσής τους και την εμπειρία του εκπαιδευτικού-εμπνευστή εξαρτάται και η τήρηση του προβλεπόμενου χρόνου εφαρμογής. Η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων που υλοποιούνται κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του σεναρίου πραγματοποιείται με τη συμπλήρωση από όλους τους μαθητές της τάξης, αλλά και του σχολείου, ενός ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αναλαμβάνει να διαμορφώσει ομάδα έργου από την τάξη που αποτελείται από εκπροσώπους των μικρότερων ομάδων δράσης που δούλεψαν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου. Περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου που σχετίζονται με τις σημασίες των εννοιών που προσεγγίστηκαν (ζωγραφίζω, χρώμα βασικό, χρώμα συμπληρωματικό, κ.ά.). Επίσης, ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου που αφορούν σε στάσεις ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον και την αειφορία με τη σημασία της δυνατότητας της ανάπτυξής του, όταν ικανοποιεί τις σύγχρονες ανάγκες, χωρίς να μειώνει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύψουν δικές τους ανάγκες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γραφάκου, Ε. & Β. Λαμπίτση. 2011. Αξιοποίηση των εικαστικών τεχνών στην εκπαίδευση. Στο *Βασικό επιμορφωτικό υλικό. Τόμος Γ΄. «Αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση»*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ιντζίδης, Ε., Παπαδόπουλος, Α., Σιούτης, Α., Τικτοπούλου, Αικ. 2007. Τα απίθανα μολύβια, Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, *Βιβλίο Δασκάλου Μεθοδολογικές οδηγίες*, ΥΠΕΠΘ/ΠΙ, ΟΕΔΒ, Αθήνα.

Kress, G. & T. van Leeuwen. 1996. *Reading images: The grammar of visual design*. Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Routledge.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. 2011. *Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό: Τόμος Α΄: Γενικό Μέρος*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. 2011. *Η αξιοποίηση των τεχνών: Τόμος Γ΄: Γενικό Μέρος*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μυταρά, Χ., Μωραΐτη, Ε., Πλαγιάννη, Α. 2001. *Η ματιά των εικαστικών*, Βιβλίο του Δασκάλου, Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ: Εκπαίδευση και Πολιτισμός, Γ΄ έκδοση, Αθήνα.

Νέα Πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών. χ.χ. Επιστημονικό πεδίο: Τέχνες - Πολιτισμός. <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>

Παΐζης, Ν. 2002. Η πολιτισμική αγωγή στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στο Κόκκινος Γ., Αλεξάκη, Ε. (επιμ.), *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Φέρμελη, Γ., Ρουσομουστακάκη-Θεοδωράκη, Μ., Χατζηκόστα, Κλ., Γκαϊτίλχ, Μ. 2009. *Οδηγός ανάπτυξης διαθεματικών δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης*, ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, ΟΕΔΒ, Αθήνα

[Δικτυογραφία \(τελευταία επίσκεψη 6/12/2012\)](#)

www.prmelina.gr

www.epimorfosi.edu.gr

<http://blogs.sch.gr/varvan/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://www.nationalgallery.gr>